

Jaarverslag 2021

knag^o

KONINKLIJK NEDERLANDS AARDRIJKSKUNDIG GENOOTSCHAP

Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap

Weg der Verenigde Naties 1
3527 KT Utrecht

Telefoon: 030 4100510

E-mail: info@knag.nl

Website: geografie.nl

Inhoud

Woord van de voorzitter	5
1. Organisatie	7
1.1 KNAG	7
1.2 Bestuur en medewerkers	8
1.3 Archief, kaarten- en atlasbeheer	9
1.4 KNAG Afdelingen, Commissies en Kringen	10
1.5 Samenwerkingsverbanden	11
1.6 Ledenwerving	13
1.7 Exact Online	13
2. Activiteiten algemeen	15
2.1 KNAG-activiteiten	15
2.2 Activiteiten van Afdelingen, Commissies en Kringen	15
3. Activiteiten onderwijs	17
3.1 Onderwijslobby	17
3.1.1 Belangenbehartiging	17
3.1.2 Vertegenwoordiging	18
3.2 KNAG Onderwijsactiviteiten	19
3.3 Prijzen onderwijs	20
3.4 Onderwijssamenwerking	21
3.5 Lesmodules en onderwijsproducten	22
3.6 Geo Future School	23
4. Publicaties	25
4.1 <i>Geografie</i>	25
4.2 geografie.nl	27
4.3 TESG	28
4.4 Digitale nieuwsbrieven	29
4.5 Sociale media	29

Bijlagen:

I KNAG-leden en -tijdschriftabonnees

II Overzicht redacties

III Verzonden persberichten

IV KNAG in het nieuws

Woord van de voorzitter

Beste leden,

In mijn voorwoord van 2020 gaf ik blijk van een zekere weemoed die hoort bij een afscheid.

Dat afscheid kwam per 1 januari 2022, toen ik statutair aftrad als voorzitter van het KNAG.

Met de gedachte dat de wereld niet verandert door jouw mening, maar wel door jouw voorbeeld, draag ik met veel vertrouwen de voorzittershamer over aan Veronique Schutjens.

Veronique heeft al een aantal bestuursvergaderingen bijgewoond en ze heeft zichzelf al gepresenteerd op de onderwijisdag in april 2022 en in het aprilnummer van *Geografie*.

Ik wens haar veel succes en plezier toe met haar belangrijke taak want ons vakgebied eist alle aandacht van hen die dagelijks voor de klas staan, beleid maken, of de wetenschap dienen.

Het KNAG is op weg naar het 150-jarig bestaan, en mag daarbij rekenen op een enthousiast team, op een bekwame en gedreven directeur en op een betrokken bestuur.

We zijn trots op onze samenwerkingsverbanden en onderwijsdagen, we volgen de ontwikkelingen rondom de NOVI, we publiceren interessante en toonaangevende artikelen en we koesteren ons vak met als adagium: behoud door ontwikkeling.

U leest er van alles over in dit jaarverslag.

Ik wens u allen het allerbeste en ik hoop dat we weer elkaar tegenkomen op een plek die ertoe doet.

*Hartelijke groet,
Yves de Boer*

1. Organisatie

1.1 KNAG

Het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap (KNAG) is in 1873 opgericht. Het doel was het vermeerderen van wetenschappelijke kennis van wereld en aarde. Daarom organiseerde het KNAG tientallen expeditie naar onbekende gebieden. De expeditie werden ook gehouden voor handels- en koloniale doeleinden in die gebieden. De authentieke kaarten en originele expeditie-uitrustingsstukken van de expeditie, die het KNAG aan verschillende Nederlandse musea in bruikleen heeft gegeven, getuigen van deze reizen. Alle kaartinventarisaties, objecten, verslagen en foto's hebben geresulteerd in erfgoed van internationale betekenis. Sinds het belang van verkenning van onbekende gebieden afnam, concentreert het KNAG zich op Nederlandse geografen en op geografie in Nederland. Nu is het KNAG een professionele vereniging met 2676 leden, zie bijlage I.

De doelen van het KNAG zijn het bevorderen van geografische wetenschapsbeoefening en het opwekken van belangstelling voor resultaten ervan, het behartigen van de belangen van het aardrijkskundeonderwijs en de geografische wetenschappen en het tot elkaar brengen van de beoefenaars en belangstellenden daarin. Het KNAG vormt het belangrijkste netwerk voor geografen en is de vakvereniging voor het aardrijkskundeonderwijs in Nederland.

Het biedt plek voor discussies en activiteiten tussen geografen werkzaam in wetenschap, onderwijs, bestuur, beleid en bedrijfsleven.

Het KNAG onderhoudt contact met organisaties die belang hebben bij geografische wetenschappen en het aardrijkskundeonderwijs.

Het KNAG publiceert twee tijdschriften: *Geografie*, het Nederlandse tijdschrift voor geografen die op de hoogte willen blijven van een breed scala aan aardrijkskundige onderwerpen; en het wetenschappelijke, Engelstalige *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* (TESG), een gerenommeerd *peer reviewed* tijdschrift.

Via de website geografie.nl deelt het KNAG nieuws, opinie en kennis met een breed publiek.

Jaarlijks organiseert het genootschap daarnaast de KNAG Onderwijsdag voor aardrijks-kundedocenten, al kon dit evenement in 2020 en 2021 niet doorgaan vanwege de maatregelen rondom het coronavirus. Na uitstel naar 28 januari 2022 en nog een keer naar 6 april 2022 is het toch gelukt een volwaardige KNAG Onderwijsdag in het schooljaar 2021-2022 te houden. Als alternatief voor het ontbreken van de Onderwijsdag in 2021 organiseerde het KNAG in het najaar een online nascholingsmiddag om aardrijkskundedocenten een update te geven over platentektoniek, zie paragraaf 3.2.

Visie

Leefgebieden van de mens en de natuurlijke omgeving staan onder toenemende druk, en de onderlinge samenhang in Nederland, Europa en de wereld wordt steeds belangrijker: wij krijgen steeds meer met elkaar te maken op onze eigen aarde en in onze eigen wereld, nabij en veraf.

Missie

Fungeren als ontmoetingsplatform voor leden en geïnteresseerden voor uitwisseling van ideeën, kennis en informatie over aardrijkskunde/geografie. De betekenis ervan laten zien aan politiek, pers en publiek opdat mensen rekening houden met elkaar en met de natuurlijke omgeving.

1.2 Bestuur en medewerkers

Het bestuur van het KNAG bestaat uit zes geografen met diverse achtergronden binnen praktijk, wetenschap en onderwijs. Zij komen regelmatig bijeen of hebben contact om het beleid van de vereniging te bespreken, lopende zaken door te nemen en doelstellingen voor de toekomst te bepalen.

Yves de Boer	voorzitter
Roeland van Westerop	penningmeester
dr. Marian Blankman	
dr. Willem Boterman	
Hanna Lára Pálsdóttir	
dr. Wim Hoek	

De dagelijkse werkzaamheden van het KNAG worden uitgevoerd door medewerkers op het bureau.

Marcel Broekhuizen	financieel en administratief medewerker
Younès Foukalne	redactie-assistent TESS
Annelet Harts-Broekhuis	vrijwilliger archief
Gemmeke van Kempen	eindredacteur <i>Geografie</i> en vervangend webredacteur
Anne de Klerk	onderwijscoördinator (<i>tot 1 februari 2021</i>)
Ronald Kranenburg	hoofd- en beeldredacteur <i>Geografie</i>
Vera Kranenburg	projectmedewerker GeoWeek
Anna Nauta	administratief medewerker
Laurien Petri	onderwijscoördinator (<i>vanaf 1 februari 2021</i>)
Eelko Postma	directeur-secretaris
Nick Wenneker	Geo Future School/medewerker onderwijs
Florien Willems	webredacteur geografie.nl

1.3 Archief, kaarten- en atlasbeheer

In 1967 fuseerde het KNAG met de Geografische Vereniging in Nederland en de Nederlandse Vereniging voor Economische en Sociale Geografie. Het omvangrijke KNAG-archief over de periode 1873-1967 werd in 1990 opgenomen in Het Utrechts Archief (voormalig Rijksarchief Utrecht). Beschikbare stukken betreffende de twee fusiegenoten zijn als gedeponeerde archieven in de inventarisbeschrijving opgenomen (Rijksarchief Utrecht, Inventaris nr. 74).

De opeenvolgende verhuizingen van het KNAG-bureau maakten het noodzakelijk ook het KNAG-archief vanaf 1968 te ordenen en deponeren bij het Utrechts Archief. Een deel van de stukken over de periode 1967-1987 is daar al ondergebracht. Het is de bedoeling dat alle andere stukken en die over de vervolgperiode tot 2003 voor het 150-jarig KNAG-lustrum zijn geordend en beschreven en dan verhuizen naar een definitieve plek aan de Alexander Numankade 199 in Utrecht.

Dat geldt ook voor de bij het KNAG gedeponeerde archieven van stichtingen die met het KNAG gelieerd waren/zijn (bijvoorbeeld van het Informatie en Documentatiecentrum voor de Geografie van Nederland (IDG), Stichting Geografenwerk (SGW), Stichting Aardrijkskunde Olympiade Nederland, Stichting First International Geography Competition). De keuze voor archivering tot en met 2003 hangt samen met de hoge mate van digitalisering van het KNAG-archief vanaf dat jaar.

De kaarten- en atlascollectie van het KNAG is ondergebracht bij Allard Pierson / De Collecties van de Universiteit van Amsterdam. Reinder Storm is conservator van de collectie.

1.4 KNAG Afdelingen, Commissies en Kringen

Onder het KNAG vallen afdelingen, commissies en kringen. Deze richten zich op een bepaald thema binnen de geografie of binnen het KNAG, of zijn actief in een specifieke regio. In paragraaf 2.2 staan de uitgevoerde activiteiten.

Adviescommissie Aardrijkskundige Namen in Nederland (AANiN)

prof. dr. Ferjan Ormeling – voorzitter
Nico Bakker – secretaris
Gerald van Berkel
Jasper Hogerwerf
Frank van den Hoven
prof. dr. Arend Quak
dr. Tjeerd Tichelaar
prof. dr. Arjen Versloot

Afdeling Historische Geografie

dr. Mark Bokhorst
prof. dr. Hans Renes

Bestuur Afdeling Onderwijs (BAO)

Roeland van Westerop – voorzitter
Anne de Klerk – secretaris (*tot 1 februari 2021*)
Laurien Petri – secretaris (*vanaf 1 februari 2021*)
dr. Marian Blankman
dr. Mathijs Booden
Andreas Boonstra
Alieta Hansum
Marijn Hoogerbrugge
Judith Peeters
Wesley Poort
Kimberley Vonk
Jacqueline van der Westen

Commissie Glazen Globe (jury)

Daphne Rijborz – voorzitter
Marco Felix
Marieke Kleinhuis
Robin Lendering
Anniek de Pril

Kascontrolecommissie boekjaar 2020

Rob Paijmans
prof. dr. Rob van der Vaart

Kring Amsterdam

Henk Roelofsen – voorzitter/secretaris
Kees Boerhout – penningmeester
Els Willems
Aemilia de Koningh

Kring Oost

Arjan Hoogendoorn – voorzitter
Ursula Linthorst – secretaris
Ingrid Hutten – penningmeester
Nathan Woud

Kring Utrecht

Yvonne Damen – voorzitter
Maarten Kimmel – secretaris
Frida den Hartog-Koet – penningmeester
Maja Niemeyer-Wallis

1.5 Samenwerkingsverbanden

Het KNAG neemt deel aan en ondersteunt een aantal verenigingen en stichtingen.

AGORA Magazine

AGORA Magazine is een Nederlandstalig tijdschrift over sociaal-ruimtelijke vraagstukken. Vijf keer per jaar komt het uit in Nederland en Vlaanderen. In elk nummer staat een thema centraal. KNAG-leden kunnen tegen gereduceerd tarief een abonnement afsluiten.

agora-magazine.nl

EUGEO

Het KNAG is lid van EUGEO, het samenwerkingsverband van geografische genootschappen in Europa. Tweejaarlijks wordt een internationaal congres georganiseerd, het jaar ertussen een regionaal congres voor vertegenwoordigers van de geografische verenigingen. Van 28 juni t/m 1 juli 2021 vond de achtste internationale conferentie plaats in Praag, in hybride vorm. Vanwege de pandemie hebben de meeste deelnemers de conferentie online gevolgd. Het KNAG verzorgt de financiële administratie voor EUGEO. Dr. Leo Paul is KNAG-vertegenwoordiger en penningmeester van het samenwerkingsverband.

FEGOO

Stichting Fonds voor Europees Geografisch Onderzoek en Onderwijs (FEGOO) ondersteunt de wetenschappelijke beoefening van de geografie van Europa. Bijvoorbeeld onderzoek van steden/regio's binnen Europa, thema's gerelateerd aan de Europese instellingen (EU, Raad van Europa e.d.) en thema's over de relatie van Europa met de rest van de wereld. FEGOO doet van tijd tot tijd een oproep voor aanvragen voor een beurs of subsidie voor wetenschappelijke onderzoeks- en onderwijsactiviteiten op

het gebied van de geografie en/of planologie van Europa.

Het werk van de stichting vindt plaats onder auspiciën van het KNAG. Het Annual Congress van EGEA (European Geography Association – for Students and Young Geographers) dat vanwege corona in 2020 niet kon doorgaan, heeft met een subsidie van 2.500 euro van FEGOO alsnog van 13 tot 17 september 2021 digitaal plaatsgevonden. Dit evenement werd gezamenlijk georganiseerd door EGEA Utrecht en EGEA Nijmegen.

IGU

De International Geographical Union (IGU) is een internationale, niet-gouvernementele, professionele organisatie met als doel het vakgebied van de geografie te ontwikkelen. De IGU wordt geleid door een Uitvoerend Comité. Voor de periode 2020-2022 is professor Michael Meadows van de University of Cape Town de voorzitter. De meeste IGU-activiteiten worden voorbereid en uitgevoerd door ruim dertig commissies en een aantal taakgroepen. Traditioneel zijn Nederlandse geografen daarbinnen actief. Op dit moment is dr. Thomas Krafft (Maastricht University) co-voorzitter van de Commissie Health and Environment en dr. Virginie Mamadouh (UvA) co-voorzitter van de Commissie Political Geography. De nationale vertegenwoordigingen bij de IGU zijn de nationale comités. Het Nederlandse IGU Comité (IGU-Nederland) wordt geleid door dr. Niels Beerepoot (UvA). Het KNAG ondersteunt de activiteiten van IGU Nederland.

Studieverenigingen

Het KNAG werkt samen met geografische studieverenigingen in Nederland. Waar het kan spannen de verenigingen en KNAG zich samen in om het belang van geografie/aardrijkskunde te laten zien, te behartigen en elkaars netwerken te verbinden.

In 2021 ontvingen Genius Loci (WUR), GeoVUsie (VU), Ibn Battuta (RUG), Mundus (RU), Pyrus (WUR), Sarphati (UvA), Spectrum (UvA), UAV (UU) en V.U.G.S. (UU) een sponsorbedrag van het KNAG en 10 euro per aangemeld lid, in ruil voor promotie van het KNAG-lidmaatschap.

De Vakvereniging Fysische Geografie

De Vakvereniging Fysische Geografie (VVFG) bestond in 2021 25 jaar. Al sinds de oprichting werkt de VVFG nauw en prettig samen met het KNAG, eerst als onderdeel van het KNAG en de laatste jaren als onafhankelijke vereniging. Het belangrijkste doel van de VVFG is fysisch geograferen uit het onderwijs, het

onderzoek, de uitvoering en het beleid bij elkaar te brengen en zo kennis te delen. Dit om gezamenlijk te laten zien wat de meerwaarde van fysische geografie is ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken. Maar ook om te laten zien hoe interessant en boeiend het vakgebied is.

Het KNAG werkt samen met de VVFG door wederzijdse promotie van activiteiten.

vfg.wordpress.com/vvfg

WLO

Het KNAG beheerde in 2021 de leden- en financiële administratie voor de Werkgemeenschap voor Landschapsonderzoek (WLO). De WLO heeft besloten per 1 januari 2022 niet verder te gaan als zelfstandige vereniging en onderdeel te worden van VVM-netwerk van milieuprofessionals. Hiermee komt voor het KNAG een einde aan de plezierige samenwerking van tientallen jaren.

1.6 Ledenwerving

Naast de werving van studentleden bij de verschillende studieverenigingen (zie paragraaf 1.5 kopje Studieverenigingen) heeft het KNAG in het begin van het studiejaar 2021-2022 de lerarenopleiders en studievoördinatoren van op geografie gerichte opleidingen gevraagd om bij studenten de voordelen van het lidmaatschap van het KNAG en het tijdschrift *Geografie* bekendheid te geven. Daarvoor worden nummers van *Geografie* beschikbaar gesteld met daarin een geografische ansichtkaart met informatie over hoe je lid kunt worden.

Door het jaar heen stelt het KNAG-bureau zo'n informatiepakket ook beschikbaar aan bijvoorbeeld studieverenigingen voor symposia, congressen, excursies of aan geografische opleidingen voor specifieke onderwijsdoeleinden.

Ook is het KNAG vertegenwoordigd op landelijk georganiseerde evenementen zoals het Nationaal Geografie en Planologie Symposium (NGPS) en de Aardwetenschappelijke Loopbaandag. Bij carrière-evenementen heeft het KNAG meestal ook een informerende rol over de mogelijkheden om aardrijkskundedocent te worden. Voor docenten die al in het aardrijkskundeonderwijs actief zijn, maar nog geen lid zijn van het KNAG, is de KNAG Onderwijsdag de belangrijkste manier om hen te enthousiasmeren voor een lidmaatschap. Maar natuurlijk probeert het KNAG met alle activiteiten, tijdschriften en materialen te laten zien wat de meerwaarde van het lidmaatschap is.

1.7 Exact Online

Het KNAG is in 2021 overgestapt op nieuwe software voor de leden- en financiële administratie.

Een van de doelstellingen bij het beheer van het ledenbestand is om briefpost geheel uit te faseren, zowel voor correspondentie als voor het versturen van facturen. Alle leden van wie geen e-mailadres bekend was, zijn daarom in 2020 benaderd om van iedereen e-mailadressen te verzamelen. Inmiddels ontvangen vrijwel alle leden de factuur digitaal.

Bij deze digitalisering kwamen de beperkingen van het (verouderde) CRM-pakket aan het licht. Mede daarom is eind 2020 besloten over te stappen naar andere software voor het beheren van de ledenadministratie, facturatie en boekhouding.

Bij het zoeken naar nieuwe software waren verder criteria van belang zoals: kosteneffectiviteit (kiezen voor een standaardoplossing bespaart dure consultancy-uren), stabiel bedrijf met goede continuïteit op de lange termijn, uitstekende mogelijkheden voor automatische digitale communicatie rondom facturatie, en goede integratie met het boekhoudpakket en internetbankieren.

Na een zorgvuldige zoektocht is gekozen voor Exact Online. Sinds 2021 wordt deze nieuwe software gebruikt, tot volle tevredenheid. Het heeft geleid tot een sterke afname van handmatige handelingen die nodig waren zoals bij de facturatie.

2. Activiteiten algemeen

2.1 KNAG-activiteiten

Excursie NLDelta

De vanwege coronamaatregelen uitgestelde KNAG-excursie met als thema NLDelta die oorspronkelijk 4 april 2020 gehouden zou worden, kon in 2021 weer niet plaatsvinden. De inschrijvingen waren aangehouden, maar eind 2021 is besloten de excursie af te blazen. De mensen die zich hadden ingeschreven zijn geïnformeerd en bijdragen zijn terugbetaald. Wellicht kan de excursie in de toekomst met een nieuwe datum en nieuwe inschrijving alsnog plaatsvinden.

Vorbereiding 150 jaar KNAG

In 2021 kristalliseerde de viering van 150 jaar KNAG zich verder uit. Met als rode draad het thema 'ontdekken' zijn binnen de geformeerde werkgroepen verschillende leuke en interessante festiviteiten bedacht, zoals een tentoonstelling over de wereld in beeld, de kaarten en atlanten bij het Allard Pierson, een Aardrijkskunde Filmwedstrijd voor leerlingen in het

voortgezet onderwijs, een Aardrijkskunde Filmfestival, lesmateriaal met GIS over Nederland in verschillende talen door ESRI, een (toegepast) wetenschappelijk lustrumcongres over Nederland in transitie en geografische uitzichten in de 21e eeuw, een studiedag examenprogramma's, een extra feestelijke Onderwijsdag in het najaar 2023 en een speciaal nummer van *Geografie*. In 2022 gaat de voorbereiding volop verder om alles op stapel te zetten.

Rob van der Vaart is voorzitter en trekker van de voorbereidingsgroep 150 jaar KNAG. Rob heeft 14 en 15 december 2021 in Parijs ook het KNAG vertegenwoordigd bij de viering van 200 jaar Société de Géographie, het oudste geografische genootschap ter wereld. Als verjaardagscadeau bood het KNAG een facsimile aan van een prachtige 19e-eeuwse kaart van Sint Maarten (met dank aan de cartografen van Allard Pierson).

2.2 Activiteiten van Afdelingen, Commissies en Kringen

AaniN

In 2021 heeft de commissie AaniN geen aanvragen voor advies ontvangen. Overleg met het Kadaster, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Dienst der Hydrografie, de Veiligheidsregio's, Rijkswaterstaat (in het kader van het Beraad voor GeoInformatie) aangaande aanpassing van de spelling van afgeleide aardrijkskundige namen aan de vigerende spellingvoorschriften, werd gecontinueerd.

KNAG-afdelingen/kringen

Kring Amsterdam heeft vier activiteiten georganiseerd: een fietstocht, een wandeling en twee lezingen. Wegens de maatregelen rondom het coronavirus hebben de andere KNAG-afdelingen/kringen in 2021 geen activiteiten kunnen organiseren.

3. Activiteiten onderwijs

3.1 Onderwijslobby

3.1.1 Belangenbehartiging

Curriculumbijstelling (voorheen Curriculum.nu)

Het vanwege verkiezingen en latere kabinetsformatie stilgelegde proces van curriculumbijstelling is in 2021 niet veel verder gekomen. Begin 2021 kwam de Curriculumcommissie weliswaar met tussenadviezen maar met het aftreden van het kabinet werd curriculum.nu controversieel verklaard.

In de tussentijd heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap met verschillende online bijeenkomsten de vakverenigingen geïnformeerd over hoe het proces mogelijk verder zou kunnen gaan. Het KNAG is vanzelfsprekend de ontwikkelingen blijven volgen om zo goed mogelijk voorbereid te zijn en waar nodig te reageren, al dan niet samen met de andere vakverenigingen.

Op 9 juli 2021 heeft minister Slob een brief naar de Tweede Kamer gestuurd dat het proces voor de bovenbouw vooralsnog doorgaat. Voor de onderbouw is het proces zo goed als stil komen te liggen.

Verder is een start gemaakt met voorlichting vanuit OCW over subsidiëring van vakverenigingen voor hun inspanningen, voor zover die doorgaan. Het KNAG heeft daarvoor online voorlichtingsbijeenkomsten bijgewoond. De subsidieaanvraag is eind 2021 aangevraagd.

Referentiekader

Een van de uitkomsten van Curriculum.nu was dat het leergebied Mens & Maatschappij nog niet zo ver gevorderd was als andere leergebieden en zodoende extra aandacht behoeft. Dit resulteerde in de opdracht vanuit Curriculum.nu en SLO aan het KNAG en de VGN (vakorganisatie van geschiedenisdocenten) om een referentiekader Ruimte en Tijd te ontwikkelen. Dit referentiekader dient niet enkel voor de vakken aardrijkskunde en geschiedenis, maar heeft ook een overstijgende functie binnen het hele leergebied Mens en Maatschappij. Na een jaar intensief werken werd het eerste concept van het referentiekader in de zomer van 2021 gedeeld met geïnteresseerden. Op 9 en 15 september werden daarover online bijeenkomsten gehouden voor vo-docenten. En op 29 september werd het referentiekader besproken tijdens de pabonetwerkdag. Ook het KNAG heeft een officiële reactie gegeven op het concept. Vanaf oktober is de Curriculumcommissie aan de slag gegaan om de feedback te verwerken.

Onderhoud examensyllabus

Het KNAG heeft najaar 2020 bij OCW de urgentie aangegeven om het programma van aardrijkskunde te actualiseren.

Daarover is begin 2021 met het College van Toetsing en Examens (CvTE) contact geweest. In juni 2021 is tussentijds onderhoud van het examenprogramma aardrijkskunde havo/vwo goedgekeurd. Wachten tot operationalisering via algehele curriculumbijstelling zou te lang duren.

In september 2021 is een syllabuscommissie gestart met het onderhoud. Het gaat om een beperkte opdracht, vooral gericht op actualisering van enkele eindtermen in de domeinen B (Wereld), C (Aarde) en E (Leefomgeving).

Zo kunnen in afwachting van een nieuw examenprogramma in lijn met de totale curriculumvernieuwing toch enkele noodzakelijke aanpassingen aangepakt worden, voor zover die binnen de kaders van het bestaande programma passen. Uitgangspunt bij de aanpassing van de syllabi is dat docenten de wijzigingen in hun lespraktijk kunnen doorvoeren met gebruik van hun huidige methode. In de commissie zijn twee docenten voorgedragen door het KNAG. Cito en SLO geven advies. De commissie vraagt inhoudelijke adviezen aan geografen van universiteiten. In de eerste helft van 2022 worden de voorstellen afgerond.

Caribisch gebied

In het Caribisch gebied nemen jaarlijks ongeveer 600 leerlingen deel aan het centrale examen aardrijkskunde. De inhoud van de syllabus en het examen is hetzelfde als in Nederland, behalve het domein 'eigen leefomgeving'. Hierbij komen in het Caribisch gebied onderwerpen voor die relevant zijn voor dat gebied. Voor dit domein is op dit moment alleen een sterk verouderde methode beschikbaar. Deze methode is ongeveer 15 jaar geleden gemaakt. De uitgevers van de bekende aardrijkskundemethodes lijken niet geïnteresseerd in het ontwikkelen van een methode voor het Caribisch gebied. Dit probleem werd aangekaart door Cito tijdens het halfjaarlijkse overleg van het Bestuur afdeling Onderwijs met belangrijke actoren binnen het aardrijkskundeonderwijs van 15 juni. Er is overleg geweest met Cito, een docent aardrijkskunde op Curaçao, het examenbureau op Aruba en de constructiegroep van het aardrijkskunde-examen van het Caribisch Gebied.

3.1.2 Vertegenwoordiging

Diverse medewerkers en vrijwilligers zetten zich in als vertegenwoordiger van het KNAG bij andere organisaties.

Atlantische Onderwijscommissie:	Bart Vermeulen
Platform VVVO:	Knillis van der Schaaf, Laurien Petri en Eelko Postma
Vaksectie NLT bij NVON:	Tom Wils

3.2 KNAG Onderwijsactiviteiten

Pabo-netwerkdagen

Maart en september

In 2021 zijn twee pabo-netwerk-bijeenkomsten georganiseerd, in maart en september. Vanwege corona vonden ze online plaats en duurden ieder ongeveer twee uur.

In maart werd een presentatie gegeven over guerrillageografie waarna er ideeën over mogelijk gebruik hiervan in het basisonderwijs werden gedeeld. Daarna kregen pabodocenten een update over het referentiekader Ruimte en Tijd (zie paragraaf 3.1.1) en legden de makers hen enkele vragen voor. De bijeenkomst werd afgesloten met het delen van voorbeelden voor activerend online aardrijkskundeonderwijs. De bijeenkomst in september stond geheel in het teken van het concept-referentiekader Ruimte en Tijd. Na korte uitleg en extra achtergrondinformatie over het referentiekader was er ruim gelegenheid om het samen te bespreken.

Examenbesprekingen

Mei en juni

Vanwege corona mochten examenleerlingen hun centraal examen spreiden over twee tijdvakken. Zo konden leerlingen die ziek waren of in quarantaine thuis moesten blijven toch volledig examen doen. Ook is leerlingen de mogelijkheid gegeven om een of meerdere examens te verplaatsen naar het tweede tijdvak. Door dit flexibele examenrooster was de verwachting dat er meer leerlingen in de tweede periode examen deden en is er besloten om ook in het tweede tijdvak examenbesprekingen te organiseren. Zowel de regionale besprekingen als de landelijke sessie werden via Teams gehouden. Er waren 34 besprekingen in de eerste termijn en 22 in de tweede termijn met in totaal meer dan 420

docenten. Bij de landelijke besprekingen waren vertegenwoordigers van de regionale besprekingen aanwezig. De nakijkadviezen zijn kort na de landelijke besprekingen op de website van het KNAG gepubliceerd en zo nodig zijn opmerkingen bij vragen door gestuurd naar het College voor Toetsen en Examens (CvTE).

GeoWeek

Oktober

Van 4 t/m 8 oktober vond de 15e editie van de GeoWeek plaats. Wegens corona was het evenement in oktober, in plaats van in het voorjaar. Het doel van de GeoWeek is leerlingen van 10 tot 15 jaar enthousiast te maken voor de verschillende toekomstmogelijkheden binnen de geosector. Hierbij draait het om de meer praktische en technische kanten van het vakgebied. De thema's bodem, water en geo-informatie staan altijd centraal. Daarnaast werden er diverse expedities rondom duurzaamheid en klimaat aangeboden.

Tijdens de GeoWeek staat 'zelf doen' voorop. Het bedrijf of de instelling bedenkt en maakt zelf de expeditie en kan voor advies over de (aansluiting bij de) onderwijspraktijk bij het KNAG terecht.

Ook na de vanwege corona kleinschaligere GeoWeek in 2020 deden veel van de trouw deelnemende bedrijven en scholen dit jaar weer mee. Met bijna 4000 leerlingen en rond de 60 bedrijven is de GeoWeek 2021 geslaagd. Uit de enquête afgenomen na de GeoWeek bleken de deelnemers (bedrijven en scholen) zeer tevreden te zijn.

Online KNAG-evenement Plaattektoniek

December

Op 9 december organiseerden we een online nascholing over plaattektoniek. Dit om het gat te vullen dat ontstond door het verplaatsen van de KNAG Onderwijsdag van november naar het voorjaar van 2022. De keuze viel op het onderwerp onderwerp plaattektoniek omdat het veel onderwezen model van platentektoniek niet meer aansluit bij de huidige wetenschappelijke kennis.

De online nascholing werd gegeven door Douwe van Hinsbergen, hoogleraar Mondiale Tektoniek en Paleogeografie aan de Universiteit Utrecht. Zijn boeiende voordracht werd aangevuld met een lesopdracht van Hendrik Elzinga. Het online evenement was een groot succes, met meer dan 200 deelnemers. Ook de opname die van het evenement is gemaakt, is goed bekeken, meer dan 570 keer.

3.3 Prijzen onderwijs

KNAG Werkstukwedstrijd

Docenten konden voor de KNAG Werkstukwedstrijd tot 1 april 2021 profielwerkstukken indienen van leerlingen die een geografisch onderwerp behandelden. Het Bestuur afdeling Onderwijs van het KNAG vormde de jury en koos de winnaars.

Het beste werkstuk werd geschreven door Pepijn van Diggelen en ging over waterveiligheid in de IJsselvallei. Het werkstuk dat de tweede prijs kreeg was van Syl van Heeringen, Ilse Wobbes en Luna van Dijk en ging over gaswinning in de gemeente Smalingerland. Een eervolle vermelding ging naar Roosmarijn Lijnsveld en Wietske Zwinkels voor hun werkstuk over Nieuw Nederland. Het juryrapport staat op geografie.nl.

Excellente leerling

Haalt een examenleerling een 9,0 voor het CE aardrijkskunde of een 9,0 op de eindlijst? Dan kan de docent voor deze leerling een oorkonde excellente leerling aanvragen bij het KNAG. Docenten kunnen de oorkonde aan de leerling overhandigen, bijvoorbeeld tijdens de diploma-uitreiking. De oorkonde is dit jaar veel aangevraagd en is maar liefst 74 keer verstuurd.

Glazen Globe

De Glazen Globe, de tweejaarlijkse prijs voor het beste aardrijkskundige jeugdboek, is op 8 oktober uitgereikt aan Ruth Erica voor haar boek *De boom met de bittere bladeren*. De jury heeft genoten van de manier waarop Erica over het land en de cultuur van Rwanda heeft geschreven. Het sprak de jury zeer aan dat zij het helaas nog altijd actuele thema rondom conflictgebieden op een voor jongeren begrijpelijke manier beschrijft. Ook de culturele verschillen tussen Rwanda en Nederland worden op een mooie manier duidelijk gemaakt aan de hand van de 'beleefdheidsregels van Rosa'. Bij de uitreiking kwamen deze regels ook voorbij tijdens de *battle* die de leerlingen voerden tegen elkaar. Het onderwerp sprak ze zeer aan en na afloop waren er ook nog een flink aantal vragen voor de schrijfster. Op de KNAG Onderwijsdag was Ruth Erica aanwezig om haar boek te signeren. Het volledige juryrapport staat op geografie.nl.

3.4 Onderwijssamenwerking

Aardrijkskunde Olympiade

De Aardrijkskunde Olympiade wordt elk jaar georganiseerd door het bestuur van de Stichting Aardrijkskunde Olympiade Nederland. Het is een wedstrijd voor bovenbouw havo/vwo-leerlingen die interesse hebben in het vak aardrijkskunde. Zij strijden om de titel van beste aardrijkskundeleerling van Nederland.

In 2021 namen 6677 leerlingen van 192 middelbare scholen deel aan de voorronde van de 28e Aardrijkskunde Olympiade. Naast tien meerkeuzevragen kregen deelnemers vragen over de verspreiding van covid-19, Von Humboldt, de Chimborazo en muistromen.

De vijftien leerlingen die zich gekwalificeerd hadden voor de Nationale Finale in Nijmegen (Hogeschool Arnhem-Nijmegen) streden begin juni om de vier plaatsen om deel te mogen nemen aan de internationale aardrijkskundeolympiade, iGeo. Naast de veldwerkopdracht over duurzame voedselproductie maakten de finalisten een multimedia-toets met 40 Engelstalige meerkeuzevragen waarbij de hogere denkvaardigheden werden getoetst. Er was een schriftelijke toets. De toepassing van het Youtube-filmpje *Hans Roslings's 200 countries, 200 years, 4 minutes* en het gebruik van *Windy* werden digitaal getoetst. De overige vragen gingen over onder andere bosbranden in het Arctisch gebied en een nieuwe wereldorde. Uiteindelijk vielen Pepijn van Diggelen, Steffen Scheelings, Niek van Veenhuizen en Jasper Hermsen in de prijzen om Nederland te mogen vertegenwoordigen tijdens de iGeo.

De iGeo werd helaas niet in Turkije gehouden, maar digitaal georganiseerd. Aan de iGeo namen zo'n 50 landen deel.

Het Nederlandse team haalde het beste resultaat ooit: twee bronzen medailles voor Pepijn van Diggelen (68e en Steffen Scheelings (63e), een zilveren medaille voor Niek van Veenhuizen (23e) en een gouden medaille voor Bob Jeurgens (12e). Bob Jeurgens verving Jasper, die vanwege persoonlijke omstandigheden niet mee kon doen. Het Nederlandse team was ook een van de winnaars van de poster-competitie met als thema: 'Klimaatverandering in je eigen land'.

GEObattle

GEObattle is een aardrijkskundige wedstrijd voor leerlingen uit groep 8, die georganiseerd wordt door een school in het voortgezet onderwijs. Die school (vaak de aardrijkskundesectie) nodigt basisscholen in de omgeving uit om een team af te vaardigen voor de GEObattle. Tijdens de wedstrijdmiddag spelen de leerlingen vijf korte geografische battles. Dit zijn aardrijkskundige vraagstukken waarbij kennis, vaardigheid, creativiteit en doortastendheid centraal staan. Daarnaast krijgen de leerlingen een ruimtelijk probleem voorgelegd, waarvoor ze een oplossing moeten bedenken. Dit doen ze door een creatieve poster te maken en ze lichten hun keuzes toe. De winnaar van deze regionale GEObattle kan deelnemen op NK-Aardrijkskunde (=GEObattle) mits georganiseerd voor de deadline-datum. Het afgelopen jaar zijn er maar een paar GEObattles georganiseerd vanwege maatregelen rondom het coronavirus. Het KNAG is een van de sponsors van de GEObattle.

Regionale bijeenkomsten Omgevingswet

In het kader van het programma 'Aan de slag met de Omgevingswet' was het plan om regionale KNAG-bijeenkomsten/nascholingen voor docenten over de Omgevingswet te organiseren, zoals eind 2019 al door Hogeschool van Amsterdam en Hogeschool Rotterdam gedaan was. Hierbij gaan de docenten aan de slag met de *serious game* voor in de klas 'Buurtje Bouwen' en worden kennis en ervaringen uitgewisseld met de beroepspraktijk (bijvoorbeeld gemeenten en provincies). De KNAG-bijeenkomsten in Eindhoven in samenwerking met Fontys/UU en in Zwolle met Windesheim/UU die in 2020 al vanwege coronamaatregelen waren uitgesteld,

konden helaas ook in 2021 niet plaatsvinden, deels vanwege corona, maar deels ook door de onzeker geworden financiering ervan vanuit het programma 'Aan de slag met de Omgevingswet'.

Regionale bijeenkomsten Watereducatie

Tijdens deze regionale bijeenkomsten worden docenten geïnformeerd over watereducatie (bijvoorbeeld aan de hand van het KNAG-lesmateriaal 'Water op het schoolplein') en vertellen medewerkers van het waterschap over hun werk(gebied). Net als in 2020 konden regionale bijeenkomsten watereducatie vanwege corona in 2021 niet doorgedaan.

3.5 Lesmodules en onderwijsproducten

Poster Geologie van de Toekomst

In 2021 is de poster 'Geologie van de Toekomst' in het Nederlands vertaald en beschikbaar gesteld. De poster is onder andere bedoeld voor docenten om leerlingen te tonen waar geologen onderzoek naar doen en waar een geoloog later (aan) kan werken zoals de omgang met klimaatverandering of de overstap van fossiele grondstoffen naar duurzame alternatieven. De poster is een samenwerking van The Geological Society, University Geoscience UK, Universiteit van Gent, Geological Survey of Belgium, Geologica Belgica en het KNAG.

Water op het schoolplein

Het lesprogramma 'Water op het Schoolplein' is in 2021 uitgebreid met drie nieuwe waterschappen. De gebieden van Waterschap Limburg, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en Waterschap Hollandse Delta zijn toegevoegd. Zowel de overstromingsmodules (hoogwater) als de module wateroverlast (hoosbuien)

zijn voor alle drie de waterschappen beschikbaar.

Verder is de website waterophetschoolplein.nl in 2021 vernieuwd.

Panorama Wadden

Samen met de vakverenigingen voor biologie (NIBI) en economie (Vecon) heeft het KNAG in 2021 lesmateriaal ontwikkeld voor het project Panorama Wadden, waarbij ook de *Bosatlas voor de Wadden* een belangrijke rol speelt. Het KNAG was daarvoor benaderd door Shoreline Productions. Voor het project is een aanvraag gedaan bij het Waddenfonds. Omdat het belangrijk is dat aardrijkskunde goed vertegenwoordigd is in dit project, het gaat immers in hoofdzaak over aardrijkskunde, heeft het KNAG besloten mee te doen aan het project. Marloes Pouw heeft gezorgd dat er goed lesmateriaal vanuit aardrijkskunde is bij Panorama Wadden. Het online lesmateriaal is te vinden op wereldwad.nl/panorama-waddenzee.

3.6 Geo Future School

Het eerste deel van 2021 was voor de Geo Future Scholen onzeker en uitdagend wegens coronamaatregelen. Gelukkig was er geleerd van de eerdere lockdowns. Dit resulteerde in creatieve en alternatieve afrondingen van modules en online excursies. Er werd vooral gedacht in mogelijkheden. In het tweede deel van 2021 was weer meer mogelijk. Scholen bleven open en mochten in steeds grotere groepen fysiek lesgeven. Hierdoor werden ook de Geo Future School (GFS) projecten weer opgepakt. Op 1 september 2021 telde Nederland vier volwaardige Geo Future Scholen. Het gaat hier om het Gymnasium Apeldoorn, Het Streek in Ede, Montessori Lyceum Groningen en het St. Bonifatiuscollege in Utrecht. Daarnaast sloten zich vijf nieuwe scholen aan bij de GFS-community. Het Ichthus College uit Veenendaal, het Nuborgh College Lambert Franckens uit Elburg, het Kennemer College uit Beverwijk, het Van Maerlantlyceum uit Eindhoven en het Hyperion Lyceum uit Amsterdam. De structuur waarbij de Geo Future Scholen zijn verdeeld in regio's en worden aangestuurd door onderwijskundigen is ongewijzigd. Wel hebben er zich wijzigingen voorgedaan in de bezetting van de onderwijskundigen.

- Regio noord:
Rinske Kabout-Drenth (Windesheim)
- Regio midden/zuidoost:
Katie Oost (HAN)
- Regio Utrecht/Rotterdam:
Tim Favier (UU), Alienke Jansen (HU)
- Regio Amsterdam/Den Haag:
Daniel Bonder (UvA) heeft het stokje overgenomen van Mathijs Booden.

Dit team met onderwijskundigen werd in 2021 adviserend ondersteund door Tine Béneker en Rob Adriaens. Zij kijken als respectievelijk hoogleraar Geografie & Educatie UU en mede-grondlegger van Geo Future School mee en adviseren het team waar nodig.

Het KNAG-bureau bood administratieve, financiële en redactionele ondersteuning voor formats, zorgde voor certificering, het beschikbaar stellen van modules, organiseerde nascholingen en onderhield de website van Geo Future School.

In het jaar 2021 hebben de onderwijskundigen samen met de ondersteuners tweemaal overleg gehad. Op deze manier blijft Geo Future School zich formeren en blijft iedereen op de hoogte van de laatste ontwikkelingen.

Waar in het eerste deel van 2021 de meeste scholen andere prioriteiten hadden dan Geo Future School, werd er in de tweede helft van het jaar weer volop ontwikkeld. Er is een aantal nieuwe modules in ontwikkeling en aangeboden voor certificering.

Door het vele onderwijs op afstand en de onzekerheid voor scholen ten tijde van corona is ervoor gekozen om scholen een extra jaar in oprichting te geven. Drie scholen zijn in het tweede deel van 2021 bezig geweest om de stap richting volwaardig te maken.

De in 2018 gelanceerde website is in 2021 verder ontwikkeld en biedt naast exclusieve toegang tot de modules ook het laatste nieuws vanuit de Geo Future Scholen. Er is nagedacht over het verder continueren van de nieuwsartikelen op de website, zodat er een riant aanbod van nieuwsartikelen kan zijn.

[geofutureschool.nl](https://www.geofutureschool.nl)

Nascholing GFS

Door de onzekerheden die de coronapandemie met zich meebracht, was GFS genoodzaakt de nascholing voor het schooljaar 2020-2021 lange tijd uit te stellen. Uiteindelijk is gekozen voor een online variant die op dinsdag 16 november heeft plaatsgevonden via Teams.

De nascholing werd druk bezocht. Er was een plenaire opening, waarin Bjinse Dankert van Tipping Point Ahead nieuw lesmateriaal aankondigde. Daarna volgde een keuze. Deelnemers konden meedoen aan de workshop 'hoe schrijf ik een implementatieplan?' Of ze deden mee aan het uitwisselen van goede en werkbare ideeën. Scholen die volwaardig willen worden, moeten met behulp van een implementatieplan aan de begeleidende onderwijskundige laten zien hoe ze Geo Future School hebben ingebed in de schoolstructuur en op welke manier ze dat in de komende schooljaren willen behouden en uitbreiden.

De tweede workshopronde was bedoeld voor alle deelnemers. Rob Adriaens en Tine Béneker gaven uitleg over de leergang Teacher Leadership. Deze is bedoeld voor docenten van scholen die al verder zijn met Geo Future School en waarin docenten zelf eigenaarschap gaan krijgen over het curriculum.

GFS als schoolexamenvak

Na een oriënterend gesprek met OCW en overleg tussen de onderwijskundigen en de medewerkers van het KNAG-bureau is er een werkgroep opgericht die begonnen is met het schrijven van het examenprogramma voor het vak Geo Future School. Hiermee wordt een eerste stap gezet om Geo Future School in de toekomst te kunnen aanbieden als schoolexamenvak in de bovenbouw van de havo en het vwo. Het ontwerp en de verdere plannen worden nader uitgewerkt. De werkgroep bestaat uit: Katie Oost (HAN), Mathijs Booden (UvA) en Rob Adriaens (Het Streek).

Teacher Leadership

In 2021 heeft het eerste scholingstraject van de leergang Teacher Leadership plaatsgevonden. Het traject bestond uit vijf bijeenkomsten en werd vormgegeven door Rob Adriaens (Het Streek), Nienke Nieveen (Universiteit Twente), Marco Snoek (Hogeschool van Amsterdam) en Tine Béneker & Michiel van Houtum (Universiteit Utrecht). Er deden dertien docenten mee van vijf verschillende Geo Future Scholen.

De leergang werd als zeer positief bestempeld door de deelnemers. Er wordt geprobeerd om in de loop van 2022 met een tweede ronde te starten met nieuwe scholen en docenten.

geofutureschool.nl/artikel/leergang-teacher-leadership

4. Publicaties

4.1 Geografie

Voor *Geografie* was 2021 wederom een uitzonderlijk jaar. Net als in 2020 stond het voor een belangrijk deel in het teken van de covid-19-pandemie. In het tijdschrift verschenen onder andere de artikelen 'De invloed van covid-19 op de straten van Amerika. Gaat het echt veranderen?' van Corien de Vries-Kuiper en 'City diplomacy in coronatijd' van Bert van Vijfeijken. Daarnaast verschenen aankondigingen in de Agenda vaak onder voorbehoud en werden op een gegeven moment enkel nog virtuele tentoonstellingen opgenomen. De aanvoer van artikelen leek vooral te floreren bij de pandemie. Veel geografen bleken iets ruimer in hun tijd te zitten en schreven artikelen voor het tijdschrift. Het aanbod aan artikelen in 2021 was, net als eind 2020, duidelijk groter dan in de jaren vóór covid-19.

Wederom heeft de redactie geprobeerd om *Geografie* in 2021 een divers tijdschrift te laten zijn waarin onderwerpen vanuit een breed spectrum van de geografie en aardrijkskunde worden aangeboden.

Daarbij is steeds gekeken naar wat voor de lezers interessant zou zijn.

Inhoudelijk leverde dit een mix op van artikelen die door zowel docenten aardrijkskunde, praktijkgeografen, studenten als geografisch geïnteresseerden met belangstelling gelezen kon worden. Getrouw de formule van de laatste jaren toonden stafleden van de universiteiten de maatschappelijke relevantie van hun onderzoek en stimuleerden we het schrijven van artikelen samen met studenten.

Het pad van een verstrengeling met de website geografie.nl ging verder. Meer en meer verschenen hoogst actuele artikelen eerst op de website voordat ze in druk verschenen en plaatsten we aanvullingen op artikelen op de website. Door de grotere vulling van de website, werd in het tijdschrift ook vaker middels een url verwezen naar artikelen die aansloten bij een publicatie.

Traditioneel domineren sociaal-geografische artikelen in *Geografie*. Sinds 2007 proberen we een evenwichtiger verdeling van het aantal sociaal- en fysisch-geografische artikelen te realiseren. Ook in 2021 waren wij in staat om dankzij redacteuren en auteurs een groot aantal fysisch-geografische artikelen te plaatsen, al werd dit danig bemoeilijkt door het overlijden van Jan van Mourik in 2020. Zowel Bernd Andeweg als Lars & Douwe van Hinsbergen besteedden in artikelen in respectievelijk het maart- en aprilnummer aandacht aan nieuwe concepten in de plaattektoniek. Deze artikelen kregen in december een vervolg met een digitaal college voor docenten. Verder was er in 2021 onder meer aandacht voor de Sint-Elisabethsvloed (1421), natuurbranden in de VS, smeltwater in de Andes en vulkanen in Frankrijk.

De redactie van *Geografie* heeft het afgelopen jaar gepoogd de actualiteit geografisch te benaderen.

Dit resulteerde naast artikelen betreffende covid-19 in bijdragen over de levering van Russisch gas, LGBT-vrije zones in Polen, de praktijk van het uitdaagrecht en de toekomst van Nederland.

Over dat laatste thema verscheen een drieluik waarin nader werd ingegaan op de landbouw en natuur in de verkiezingsprogramma's, de woningcrisis en klimaatbestendig en natuurinclusief omgevingsbeleid.

In het meinummer besteedde Herman van der Wusten traditiegetrouw aandacht aan WOII. Dit jaar met het artikel 'Nederlands-Indische oorlogsmonumenten en jaarlijkse herinneringen'. Bijna ongemerkt ontptopte Hans de Jong zich als een (fysisch) geografische veelschrijver van artikelen met uiteenlopende onderwerpen als bodems, atlanten voor slechtzienden en verschuivende grenzen. Toch vulde Henk Donkers met gemak de meeste pagina's. Het tijdschrift dankt zijn oud-hoofdredacteur voor diens niet aflatende inzet om actuele onderwerpen, veelal op het scheidsvlak van sociale en fysische geografie, begrijpelijk onder de aandacht van de lezer te brengen.

Na 18 jaar kwam er in het juninummer met het artikel 'EU-puzzel nog lang niet gelegd' een einde aan de reeks 'Europese kwestie' (eerder: 'Besturen in Europa') van Virginie Mamadouh & Herman van der Wusten. Sinds 2004 bespraken ze aspecten van de EU als geografische puzzel. Ze stelden vast dat met de groeiende aandacht voor de EU in de media een vaste rubriek in *Geografie* minder nodig is, maar dat de Europese kwestie nog lang niet is beslecht.

Otto Verkoren schreef verder aan zijn reeks 'Plaatsen van herinnering in de VS', Reinder Storm aan 'Kaart in beeld', waarin hij cartografische verrassingen toont uit de KNAG-collectie van Allard Pierson / De Collecties van de Universiteit van Amsterdam en waarbij hij in 2021 in Peter van der Krogt een medeauteur vond. Dan Assendorp continueerde zijn reeks 'In de kantlijn

van het landschap' waarin hij de lezer meeneemt naar kleine fysisch-geografische landschapselementen. En Frank van Dam startte in het januarinummer zijn nieuwe column: 'Erfgoed van straks' waarin hij aandacht besteedt aan gebouwen en objecten die nu nog een functie hebben, maar over een jaar of dertig misschien overbodig zijn.

In het februarinummer startte Herman van den Bosch samen met Henk Donkers een serie 'Voorbij de smart city' over humane steden. Onderwerpen waren onder meer de 15-minuten stad, de groene stad, de verdichte stad, de deelstad en de gelukkige stad.

In oktober verscheen het themanummer China: ontwikkelingskoers in Xi's Nieuwe Tijdperk onder gastredactie van Leo van Grunsven en Peter Druiven. In dit nummer belichten zeven deskundigen recente en huidige ontwikkelingen in China onder Xi Jinping en blikken ze voorzichtig vooruit met het 14e Vijfjarenplan als anker. De focus was gericht op binnenlandse, geografisch relevante, ontwikkelingen die in de media minder aandacht krijgen: de technologie- en innovatiegedreven groei, nieuwe stedelijkheid, binnenlandse consumptie, e-commerce, revitalisering van het platteland, de strategische positie van West-China, het minderhedenbeleid en de vergroening. De redactie van *Geografie* kende in 2021 twee mutaties. Laurien Petri nam als nieuwe onderwijscoördinator van het KNAG de plaats in van haar voorganger Anne de Klerk. En voor het eerst verloren wij een actief redactielid. Eind november overleed Pim Beukenkamp, fysisch geograaf in hart en nieren, oud-KNAG-bestuurslid en gids op ontelbaar veel excursies. De samenstelling van de redactie is te vinden in bijlage II. Alle artikelen zijn te vinden op geografie.nl.

4.2 geografie.nl

geografie.nl biedt een podium voor nieuws, kennis en opinie uit de wereld van de geografie. De website is gericht op een breed publiek uit onderwijs, praktijk, journalistiek, politiek, maar ook algemeen geïnteresseerden.

Alle artikelen die in 2021 in het tijdschrift *Geografie* verschenen zijn ook online te vinden, geografie.nl fungeert zo als digitaal archief voor het tijdschrift.

Tot en met 2011 terug staan alle artikelen online. Sinds 2021 worden ook boek- en podcastrecensies online geplaatst. Andere publicaties op geografie.nl komen vanuit samenwerkingen van het KNAG met verschillende partijen.

Auteurs van wetenschappelijke, Engelstalige publicaties uit TESG werd gevraagd of zij een Nederlands, kort en toegankelijk verhaal konden schrijven over hun onderzoek. Dit werd op geografie.nl gepubliceerd met verwijzing naar het wetenschappelijke artikel. Op deze manier kreeg geografie.nl inhoudelijk interessante input en TESG een groter lezerspubliek.

De samenwerking met de partners (Universiteit Utrecht, Universiteit van Amsterdam, Rijksuniversiteit Groningen en Radboud Universiteit Nijmegen) liep goed en leverde een aantal artikelen op. De webredacteur verzorgde in 2021 workshops populair schrijven aan de Universiteit Utrecht en voor het eerst ook aan de Universiteit van Amsterdam.

Studenten leren hier om hun wetenschappelijke scriptie te vertalen naar een toegankelijk leesbaar verhaal dat op geografie.nl wordt gepubliceerd. Met het Groningse faculteitsblad *Girugten* is ook prettig contact. Op geografie.nl wordt regelmatig een Nederlandse versie van interessante artikelen van het Engelstalige *Girugten* gezet.

Steeds vaker wisten ook externe auteurs de webredactie te vinden en kwamen zij met ideeën voor artikelen.

Tegen vergoeding kan op geografie.nl worden geadverteerd, hiervan werd in 2021 door verschillende partijen gebruik gemaakt.

Naast nieuws, kennis- en opiniestukken biedt geografie.nl informatie over het KNAG en haar activiteiten, een agenda en een aparte sectie over onderwijs. In 2021 werd geografie.nl door bijna 170.000 mensen bezocht in ruim 235.500 sessies. Zoals elk jaar zagen we pieken in mei (rondom de examens) en november (KNAG Onderwijsdag). In de zomervakantie (juli/augustus) was het zoals altijd wat rustiger, maar alsnog bleven er toen 10.000 gebruikers komen.

De samenstelling van de webredactie is in bijlage II te vinden. Daarnaast telt geografie.nl een aantal enthousiaste vaste auteurs die graag meewerken en -denken om de website te vullen, een waardevolle basis.

4.3 TESH

In samenwerking met de Amerikaanse uitgeverij Wiley (of John Wiley & Sons, Inc.) publiceert het KNAG het Engelstalige wetenschappelijke *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, afgekort TESH. In het tijdschrift worden wetenschappelijke artikelen gepubliceerd over sociaal- en economisch-geografisch onderzoek vanuit de hele wereld.

In 2021 bestond de redactie uit 12 redactieleden, allen onderzoekers gekoppeld aan Nederlandse en Vlaamse onderzoeksinstituten waarbij het merendeel verbonden is aan een universiteit. Hun voorname taak bestaat uit het kwalitatief beoordelen van ingezonden manuscripten en het delegeren van beoordelingen door externe reviews. De samenstelling van de redactie staat in bijlage II.

De samenstelling van de redactie veranderde in 2021. Martijn Burger, Bouke van Gorp en Frank van Oort hebben hun redacteurschap achter zich gelaten. Wegens haar nieuwe functie als voorzitter van het KNAG zal Veronique Schutjens vanaf 2022 eveneens geen redactielid meer zijn. Haar rubriek 'Window on the Netherlands' zal met haar vertrek eveneens niet meer voorkomen in TESH. De redactie bedankt alle vertrekkende redactieleden van harte voor de jarenlange inzet voor het tijdschrift. Bij vertrek hoort gelijkerwijs aanwinst: in 2021 verwelkomde de redactie een nieuw lid: Evert Meijers.

Wederom verschenen er dit jaar vijf TESH-nummers, waarvan vier *Special Issues* (SI): in deze uitgaven wordt een specifiek thema dieper uitgelicht. Het eerste SI was een 'Forum' genaamd *Revisiting Bordering, ordering and orthering*, waarin een nieuwe blik werd geworpen op een betekenisvol TESH-artikel uit 2002 dat het procesmatige van het concept 'grens' op de kaart had gezet. Het tweede SI was genaamd *Everyday Places of Intersectionalities*, waarin de ruimtelijkheid van intersectionaliteit werd verkend. Het derde SI droeg de titel *Creative Industries at the Intersection Between Local Agglomeration, National Regulation and Global Networks* en had tot doel het complexe netwerkkarakter van creatieve industrieën beter in kaart te brengen. Het vierde en laatste SI heette *Reviving network analysis in geography* en probeerde aan de hand van zeer concrete toepassingen het nut van netwerkanalyse in de hedendaagse geografie te bewijzen. Tot slot was de vijfde uitgave een regulier nummer met een variëteit aan artikelen. In 2021 steeg de impactfactor, ofwel de ratio van het aantal citaties over het aantal uitgegeven artikelen over de laatste twee jaar, van 1,146 naar 2,152. Deze grote stijging is vooral te danken aan het zeer succesvolle SI dat in 2020 werd uitgegeven over de covid-19-pandemie.

4.4 Digitale nieuwsbrieven

Het KNAG houdt leden en andere geïnteresseerden regelmatig op de hoogte van nieuws uit de vereniging en de wereld van het aardrijkskunde- onderwijs door middel van de Nieuwsbrief KNAG & Onderwijs (1676 abonnees). In deze nieuwsbrief wordt ook regelmatig tegen betaling geadverteerd.

Ook wordt de Nieuwsbrief geografie.nl verstuurd, waarmee de beste artikelen van geografie.nl onder de aandacht worden gebracht aan de 1841 abonnees.

4.5 Sociale media

Via sociale media blijft het KNAG in contact met haar leden en andere geïnteresseerden. Met sociale media wordt aandacht gegenereerd voor de activiteiten van het KNAG, de artikelen van geografie.nl en aardrijkskundig nieuws.

Door meerdere accounts te gebruiken, weet het KNAG verschillende interessegroepen te bereiken. Hier een overzicht van het aantal volgers per sociale media-account.

Instagram:	
GeoWeek	101
KNAG	473
Facebook:	
geografie.nl	862
GeoWeek	203
Geo Future School	193
KNAG	1482
Twitter:	
@GeoFutureSchool	353
@geografieNL	887
@Geo_Week	192
@knag	1450
@tesg_journal	462
LinkedIn-pagina's:	
geografie.nl	600
KNAG	828
LinkedIn-groepen:	
GeoWeek	238
KNAG	1684

Bijlage I KNAG-leden en tijdschriftabonnees

Categorie	Datum	15-1-18	15-1-19	15-1-20	15-01-21	15-01-22
lid zonder tijdschrift		94	88	84	73	67
lid zonder tijdschrift reductie		10	9	9	18	16
lid zonder tijdschrift student		0	0	0	0	0
totaal aantal leden zonder tijdschrift		104	97	93	91	83
lid met <i>Geografie</i>		1451	1401	1358	1213	1200
lid met <i>Geografie</i> reductie		615	605	605	732	717
lid met <i>Geografie</i> student*		462	451	523	452	503
lid met <i>Geografie</i> en TESH		80	69	71	69	68
lid met <i>Geografie</i> en TESH reductie		20	19	20	31	35
lid met <i>Geografie</i> en TESH student		53	50	55	59	65
aantal leden met abonnement <i>Geografie</i>		2681	2595	2632	2556	2588
lid met TESH		6	7	5	3	3
lid met TESH reductie		0	1	0	1	1
lid met TESH student		0	0	0	0	1
aantal leden met abonnement TESH		159	146	151	163	173
totaal aantal leden KNAG		2791	2700	2730	2651	2676
abonnementen <i>Geografie</i> zonder lidmaatschap KNAG						
instelling		156	163	150	150	151
via agent		65	65	64	60	60
particulier		4	4	4	3	3
gratis		27	27	27	25	23
totaal aantal abonnementen <i>Geografie</i>		2933	2854	2877	2794	2825
totaal aantal reductieleden**		645	634	634	782	769
totaal aantal studentleden		515	501	578	511	569

*Cadeaulidmaatschappen van de RUG worden met ingang van 15-1-2019 niet meer meegeteld, voorgaande jaren wel.

**reductieleden zijn als volgt verdeeld:

	2018	2019	2020	2021	2022
overgang (van student naar normaal tarief)	58	28	19	96	87
pensioen	186	196	180	274	276
docent basisschool	8	8	6	6	7
docent vmbo	354	374	361	336	328
VLA-lid	15	15	14	18	19
baanloos	47	49	45	42	41
aio/oio	12	12	10	10	11

Bijlage II Overzicht redacties

Redactie Geografie

Kernredactie

dr. Ronald Kranenburg – hoofd- en beeldredactie
Gemmeke van Kempen – eindredactie
Barend Köbben – kaartredactie

Grote redactie

dr. Manuel Aalbers
dr. Bernd Andeweg
dr. Dan Assendorp
prof. dr. Tine Béneker
Jeroen Bosman
dr. Frank van Dam
Henk Donkers
dr. Peter Groote
Roosmarijn Haring
prof. dr. Gert-Jan Hospers
dr. Henk van Houtum
Hans de Jong
prof. dr. Steven de Jong
Moniek Löffler
dr. Virginie Mamadouh
dr. Rianne van Melik
Henk Notté
Laurien Petri
dr. Arie Romein
Monique Roso
prof. dr. Joop van der Schee
dr. Bas Spierings

Webredactie geografie.nl

dr. Marco Bontje (Universiteit van Amsterdam)
dr. Ronald Kranenburg (KNAG)
dr. Rianne van Melik (Radboud Universiteit Nijmegen)
dr. Leo Paul (Universiteit Utrecht)
Eelko Postma (KNAG)
dr. Ton van Rietbergen (Universiteit Utrecht)
Imre Veen (Rijksuniversiteit Groningen)
Florien Willems (KNAG)

Redactie Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie

dr. Manuel Aalbers – *editor-in-chief*
dr. Niels Beerepoot – *executive editor*
prof. dr. Huib Ernste
dr. David Evers
dr. Wouter van Gent
dr. Sierdjan Koster
dr. Ilse van Liempt
dr. Evert Meijers
dr. Rianne van Melik
dr. Martijn Smit – *book review editor*
prof. dr. Veronique Schutjens
prof. dr. Frank Witlox

Bijlage III Verzonden persberichten

7 april 2021

Laat leerlingen kennismaken met aardrijkskunde in de praktijk tijdens de GeoWeek

Het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap (KNAG) organiseert elk jaar de GeoWeek. Hierin maken zo'n 5000 leerlingen van 10 tot 15 jaar kennis met aardrijkskunde in de praktijk door met hun klas gratis op bedrijfsbezoek of veldwerk te gaan of een gastles te krijgen. Het KNAG zoekt voor de GeoWeek van dit jaar (4-8 oktober 2021) bedrijven/instellingen/overheidsorganisaties die kosteloos een geografische activiteit aan willen bieden.

Voor leerlingen is het leuk om eens buiten het klaslokaal te leren over de geo-sector. Bedrijven, instellingen en overheden zetten in de GeoWeek tal van mooie activiteiten op het programma. Denk aan grondboorcompetities, miniatuurdijkjes bouwen, grondwaterpeilen meten, laboratoria bezoeken, rivier-, en 18de eeuwse wandelingen maken, Nederland minecraften en nog veel, veel meer! Het KNAG zorgt dat docenten hun klas kunnen inschrijven voor deze expedities, en zo ontdekken leerlingen door het hele land aardrijkskunde op zijn leukst, namelijk door het zelf te doen!

Voor professionals uit de bodem-, water- en geo-informatiesector is de GeoWeek een unieke kans om hun expertise en enthousiasme te delen in de les. Ze vertellen over hun beroep en geven informatie over bijvoorbeeld bodemonderzoek, geologie of duurzaamheid. Bedrijven die een expeditie willen aanbieden kunnen zich tot 30 april inschrijven via geoweek.nl. Meer informatie nodig of vragen over het organiseren van een expeditie? Neem contact op met de organisatie van de GeoWeek via info@geoweek.nl.

1 oktober 2021

4000 leerlingen op expeditie met aardrijkskunde

Van 4 tot en met 8 oktober vindt de GeoWeek plaats. Bijna 4000 leerlingen gaan op expeditie met aardrijkskunde onder leiding van een geoprofessional. Ze doen veldwerk, bezoeken een bedrijf of krijgen een gastles.

Voor leerlingen is het interessant buiten het klaslokaal te leren over de geo-sector. Bedrijven, instellingen en overheden zetten in de GeoWeek tal van activiteiten op het programma. Denk aan het bouwen van een dijk, het veld in gaan met een grondboor, de omgeving van de school in kaart brengen, aan een geologische tijdlijn puzzelen met fossielen of met eigen ogen zien waar hun kraanwater vandaan komt. Tijdens de GeoWeek ontdekken leerlingen door het hele land aardrijkskunde op zijn leukst, namelijk door het zelf te doen!

Voor professionals uit de bodem-, water- en geo-informatiesector is de GeoWeek een unieke kans om hun expertise en enthousiasme te delen in de les. Ze vertellen over hun beroep en geven allerlei informatie over bodemonderzoek, geologie of duurzaamheid. Mogelijk inspireren ze leerlingen om in de toekomst ook in de geo-sector aan de slag te gaan.

Het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap (KNAG) organiseert elk jaar de GeoWeek. De GeoWeek is dit jaar van 4 tot en met 8 oktober en wordt financieel mogelijk gemaakt door Expertisenetwerk Bodem en Ondergrond (ENBO), Kadaster, KNAG, Leer Ons Water Kennen, Rijkswaterstaat en de Unie van Waterschappen. Informatie via www.geoweek.nl

11 oktober 2021

De boom met de bittere bladeren wint Glazen Globe

De Glazen Globe, de prijs voor het beste geografische jeugdboek, gaat dit jaar naar Ruth Erica en haar boek De boom met de bittere bladeren.

Op 8 oktober werd in de Kinderboekenweek op scholengemeenschap Schaersvoorde in Winterswijk in aanwezigheid van alle eerste en tweedeklassers de prijs uitgereikt door Henk Jan Tannemaat, de plaatselijke wethouder Cultuur.

In het midden winnaar Ruth Erica met Daphne Rijborz en Henk Jan Tannemaat

Het boek vertelt het verhaal van de jonge Rwandese Maridadi. Zij ontmoet Puck uit Nederland, een studente die met haar Nederlandse directheid durft te vragen naar veel onderwerpen waar in Rwanda niet openlijk over gesproken wordt. Maridadi raakt meer en meer geïnteresseerd in haar eigen geschiedenis.

De jury vindt het verhaal over de genocide in Rwanda en onderwerpen als cultuur(verschillen), identiteit en conflictgebieden blijvend actueel. De vriendschap tussen Puck en Maridadi neemt je volgens de jury als lezer mee in het verhaal over Rwanda toen en nu.

Derde van links winnaar Ruth Erica met jury Glazen Globe

Bijlage IV KNAG in het nieuws

- Zutphense aardrijkskunde-topper Pepijn maakt beste profielwerkstuk van Nederland: banen voor het oprapen. *De Stentor*, 13 juli 2021.
- Tijdens de GeoWeek ontdekken leerlingen aardrijkskunde buiten het klaslokaal. *Nationale Onderwijsgids*, 1 oktober 2021.
- De Glazen Globe voor het beste aardrijkskundige jeugdboek is gewonnen door Ruth Erica. *Achterhoek Nieuws Winterswijk*, 11 oktober 2021.